

Βουκολική τέχνη

Α. Σκαρλάτου¹, Δ. Σίρκου² και Ι. Ισπικούδης³

¹Δ/νση Δασών Π.Ι.Ν., Περιφέρεια Ιόνιων Νησιών, Αλυκές Ποταμού, 491 00 Κέρκυρα,
²Δ/νση Δασών Ν. Καβάλας, Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, Τέρμα
 Αργυροκάστρου, 654 04 Καβάλα, ³Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Εργαστήριο
 Λιβαδικής Οικολογίας (286), 541 24 Θεσσαλονίκη

Περίληψη

Η βουκολική τέχνη είναι άμεσα συνυφασμένη με την κτηνοτροφία. Αποτελεί μία πολύ σημαντική πτυχή της ποιμενικής ζωής και συναντάται σε όλες τις εκφράσεις της, όπως οι παραδοσιακές φορεσιές των ποιμένων, η μουσική τους, τα υφαντά και τη λαϊκή τέχνη γενικότερα. Πατρίδα της βουκολικής τέχνης θεωρείται η αρχαία Αρκαδία, οι κάτοικοι της οποίας ζούσαν μία απλή ποιμενική ζωή απομονωμένοι από τον υπόλοιπο κόσμο. Το παίξιμο του αυλού, συνήθεια που οι Αρκάδες απέκτησαν κατά τη διάρκεια της φύλαξης των κοπαδιών τους, ανακαλύφθηκε, σύμφωνα με τη μυθολογία, από τον ντόπιο θεό Πάνα, γιο του Ερμή και της Νύμφης Δριόπης. Η «Αρκαδία» έγινε σύμβολο ενός φανταστικού και παραδεισένιου τόπου και η βουκολική μουσική άρχισε να εμπνέει σημαντικούς ποιητές του αρχαίου κόσμου που οι στίχοι τους αναφέρονταν σε ποιμένες οι οποίοι αντάλλασσαν τραγούδια μέσα σε ένα γνήσιο φυσικό τοπίο. Τον 3^ο αιώνα π.Χ., ο Έλληνας ποιητής Θεόκριτος δημιούργησε ένα νέο λογοτεχνικό είδος, τη βουκολική ποίηση, που αναφέρεται στις ερωτικές περιπέτειες των ποιμένων. Ο Βιργίλιος, ο μεγαλύτερος Ρωμαίος ποιητής, έγραψε τρεις αιώνες αργότερα τα «βουκολικά». Η βουκολική ποίηση του Θεόκριτου και του Βιργιλίου επηρέασε σε μεγάλο βαθμό τη νεότερη εποχή με πιο αντιπροσωπευτικό δείγμα τον πίνακα του Γάλλου ζωγράφου Νικολά Πουσέν “Et in Arcadia Ego”.

Λέξεις κλειδιά: Βουκολικός, Αρκαδία, παράδοση, λαϊκή τέχνη.

Εισαγωγή

Είναι γεγονός ότι η τέχνη αποτελεί δείκτη και εκφραστή του κοινωνικού επιπέδου και της πολιτισμικής ανάπτυξης του δημιουργού της. Η λαϊκή τέχνη, ειδικότερα, μπορεί να αναζητηθεί τόσο στη μυθολογία και την αρχαία παράδοση όσο και στην επιμέρους καλλιτεχνική ευαισθησία του ανώνυμου δημιουργού μέσα από τη συνεχή ανταλλαγή εμπειριών με το περιβάλλον και την καθημερινότητά του. Σύμφωνα με τον Μεγακλή (1992), η λογοτεχνική γλώσσα, όπως και όλες οι μορφές λαϊκής τέχνης, στο πλαίσιο του λαϊκού πολιτισμού δε διαχωρίζεται έντονα από τη γλώσσα της καθημερινής ζωής. Ξεκινάει από μία αφετηρία πραγματικότητας, για να μεταβεί στη συνέχεια στην αισθητική. Ο βοσκός, για παράδειγμα, έχει την ανάγκη να ονομάζει τα ζώα του για πρακτικούς λόγους. Ωστόσο, συχνά πλάθει και ονόματα που μπορούν να χαρακτηριστούν ως καλλιτεχνικά, ποιητικά, όπως π.χ. όταν ονομάζει τη γίδα του «στητοκέρα» (με στητά κέρατα) αλλά και «λαμπαδοκέρα» και «πυργοκέρα». Με αυτό τον τρόπο, από τη διαδικασία της κάλυψης των βασικών αναγκών, προκύπτει η ποίηση.

Βουκολική τέχνη στην αρχαιότητα

Γέννηση

Ο Θεός Πάνας και η αρχαία Αρκαδία

Η βουκολική τέχνη έχει τις ρίζες της στην αρχαία Αρκαδία, μια ιδιαίτερα ορεινή περιοχή της Ελλάδας, γεμάτη κοιλάδες και λαγκαδιές που περιβάλλονται από ψηλά βουνά με δύσκολη πρόσβαση. Από την αρχαιότητα οι κάτοικοί της ήταν κυρίως βοσκοί αιγοπροβάτων, ένας λαός αγροτικός και τραχύς, που ζούσε απλοϊκά και ξέγνοιαστα μέσα στη φυσική ευφορία των κοιλάδων και των βουνών. Σύντομα, ο τοπικός πολιτισμός τους συνδέθηκε με τα παραδοσιακά τους τραγούδια, όπως το παίξιμο του αυλού, συνήθεια που οι Αρκάδες απέκτησαν κατά τη διάρκεια της φύλαξης των κοπαδιών τους (Ανώνυμος 2004α).

Σύμφωνα με τον Ομηρικό ύμνο, ο Πάνας γεννήθηκε από τον Ερμή και τη Νύμφη Δριόπη, που όταν είδε «το τραχύ και με γένια πρόσωπο του νεογέννητου, τα τραγίσια πόδια του και τα κέρατά του» το εγκατέλειψε. Ο Ερμής όμως πήρε το παιδί, το τύλιξε σε δέρμα λαγού και το ανέβασε στην κατοικία των Θεών, στον Όλυμπο (Ελληνικό Πάνθεον 2004).

Ο περίφημος αυλός του Πάνα εμφανίστηκε περίπου το 2000 π.Χ. Ο θεός των ποιμένων και των κοπαδιών αγαπούσε τη νύμφη Ηχώ και τη θεά Σελήνη (Grimal 1987). Η αμαδρυάδα Σύριγγα αγαπήθηκε επίσης σφοδρά από τον Πάνα που την κυνήγησε στις βαλτώδεις περιοχές του ποταμού Λάδωνα, ώσπου μία θεά τη μεταμόρφωσε σε καλαμιά. Ο Πάνας, μην μπορώντας να ξεχωρίσει πιο από τα καλάμια ήταν η Σύριγγα, και όπως η ανάσα του ανέμου έκανε τα καλάμια να σφυρίζουν, του ήρθε η ιδέα να συνενώσει με κεριά μια σειρά από αυτά με διαφορετικά μήκη. Έτσι κατασκεύασε ένα μουσικό όργανο, που το ονόμασε Σύριγγα στη μνήμη της, με το οποίο έπαιζε μουσική για να παρηγορηθεί για την απώλεια της αγαπημένης του. Ο αυλός του Πάνα (η σύριγγα) είναι μία σειρά από κατακόρυφους αυλούς, που προοδευτικά έχουν μικρότερο μήκος και που ο καθένας τους βγάζει μια ξεχωριστή νότα (Μάνος 2004).

Ο Ερμής από μία άλλη Νύμφη απέκτησε τον Δάφνη, που η μητέρα του, μόλις γεννήθηκε, τον εγκατέλειψε σε ένα δάσος από δάφνες, στη Σικελία. Εκεί τον βρήκαν βοσκοί και τον πήραν μαζί τους και αργότερα τον παρέδωσαν σε Νύμφες, που ανέλαβαν την ανατροφή του. Ο νέος έγινε κι αυτός βοσκός και έμαθε από τον Πάνα τη μουσική και δίδαξε πρώτος τη βουκολική ποίηση (Ελληνικό Πάνθεον 2004).

Οι πρώτοι βουκολικοί ποιητές

Η απλή, συγκινησιακή και προσιτή μουσική που επινόησαν οι Αρκάδες ποιμένες κέρδισε γρήγορα πλατιά απήχηση σε όλον τον Ελληνικό κόσμο. Έτσι η βουκολική μουσική άρχισε να εμπνέει σημαντικούς ποιητές της εποχής, που έγραψαν στίχους, με τους οποίους οι ποιμένες αντάλλασσαν τραγούδια μέσα σε ένα όμορφο, γαλήνιο και γνήσιο φυσικό τοπίο, απαλλαγμένο από οποιαδήποτε επικίνδυνη εξωτερική παρέμβαση (Ανώνυμος 2004α).

Η ποιήτρια Ανύτη θεωρείται ως η προάγγελος της βουκολικής ποίησης. Η Ανύτη έζησε στην Τεγέα της Αρκαδίας τον 3^ο αι. π.Χ. και έγραψε λυρικά και επικά επιγράμματα σε πολλά από τα οποία υμνεί την ειδυλλιακή αρκαδική φύση και το θεό Πάνα που την εκπροσωπεί (Ανώνυμος 2004β).

*Τίπτε κατ' οϊόβατον, Πάν αγρότα δάσκιον ύλαν· ήμενος αδυβόα τώδε κρέκεις δόνακι;
-Όφρα μοι ερήσεντα κατ' ούρεα ταύτα νέμοιντο πόρτιες ηῦκόμων δρεπτόμεναι σταχύων.*

*(-Γιατί τέλος πάντων, ω Πάν αγρότη, παίζεις αυτόν εδώ τον καλαμένιο και γλυκόλαλο αυλό, καθήμενος στα έρημα σκιερά δάση;
-Για να βόσκουν οι δαμάλεις στα δροσερά τούτα βουνά, κόβοντας βλαστάρια από τα καλλίκομα στάχυα) - Ανύτη, ΑΠ XVI, 231*

Ωστόσο, αρχηγέτης της βουκολικής ποίησης θεωρείται ο Θεόκριτος (310 – 250 π.Χ.). Η λαμπρή επιτυχία των «ειδυλλίων» του έγινε αφορμή να δημιουργηθεί ολόκληρη σχολή μιμητών του, μεταξύ των οποίων πρώτη θέση κατέχουν ο Μόσχος και ο Βίων.

Το αρκαδικό ιδεώδες και η επιρροή του στα χρόνια της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας

Η Αρκαδία είναι συνυφασμένη με την ειδυλλιακή φύση, αλλά συγχρόνως και με θεμελιώδεις έννοιες του ανθρωπισμού και του πολιτισμού. Μέσα από το πέρασμα των αιώνων, ο αρκαδικός μύθος επηρέασε βαθιά την ευρωπαϊκή κουλτούρα (Ανώνυμος 2004α). Ο Βιργίλιος (70 – 19 π.Χ.), ο μεγαλύτερος Ρωμαίος ποιητής, εμπνεύστηκε από τα «Ειδύλλια» του Θεόκριτου για να γράψει στα λατινικά δέκα ποιητικά αριστουργήματα της βουκολικής ποίησης, γνωστά ως «Βουκολικά». Η πρώτη αναφορά του «τάφου στην Αρκαδία» γίνεται στο έργο αυτό. Πολλοί κατοπινοί μελετητές τονίζουν ότι τα «βουκολικά» είναι πλήρη αναφορών στην πολιτική και στους πολιτικούς της εποχής, όπως ο Ιούλιος Καίσαρ και ο Οκτάβιος (Ανώνυμος 2004α).

Βουκολική τέχνη και η επιρροή του αρκαδικού ιδεώδους στο δυτικό κόσμο

Λογοτεχνία

Το θεματολόγιο της αρκαδικής ειδυλλιακής ποίησης, όπως η επίδραση και η χρήση κλασικών θεμάτων της ελληνικής αρχαιότητας, αποτέλεσαν την αφετηρία ενός σημαντικού ρεύματος, το οποίο ξεκίνησε από τα «Βουκολικά» του Βιργιλίου, συνεχίστηκε με τον Ναπολιτάνο Γ. Σανατσάρο (1455/56-1530), που το έργο του η «Αρκαδία» σε πεζό και ποιητικό λόγο αποτέλεσε την πρόταση για μία απλούστερη και περισσότερο ουσιαστική πολιτισμική ζωή, σε αντίθεση με εκείνη της εποχής του, τον Τ. Τάσο (1544 – 1595) και τον Τ. Μ. Γκουαρνίνι (1538 – 1612) (Τσόλκας 2004). Τρία θαυμάσια αγγλικά ποιήματα, ο «Λυκίδας» του Μίλτωνα, ο «Αδωνάις» του Σέλλεϋ και η «Θύρσις» του Άρνολντ είναι μιμήσεις βουκολικών ελεγείων και είναι αφιερωμένα στη μνήμη φίλων τους ποιητών. Στην Πολωνία, στις αρχές του 19^{ου} αιώνα, τα Ειδύλλια του Μπροντζίτσκι απεικονίζουν τη βουκολική ζωή της Κρακοβίας (Ο Ελληνιστικός κόσμος 2004).

Η επιρροή του αρκαδικού ιδεώδους βρήκε το μεγαλύτερο εκφραστή της στη δημιουργία της ακαδημίας της «Αρκαδίας», η οποία ιδρύθηκε το 1698 από μία ομάδα διανοούμενων και λόγιων. Η «Αρκαδία» πέρα από τη θεσμοθέτησή της και τη φυσιογνωμία της ως ακαδημία, παρουσιάζεται ως μια προσπάθεια να αποδεσμεύσει την ποίηση από τη χρήση αλληγοριών, που κατέληγαν να αλλοιώνουν τη «λογική» σχέση 'τέχνη – πραγματικότητα' και ταυτόχρονα παρουσιάζεται σαν μια προσπάθεια να την απελευθερώσει από τις υπερβολές και τους πλεονασμούς του Μπαρόκ. Ο προσανατολισμός της «Αρκαδίας» ήταν η ανοικτή και εκούσια αντίδραση στην «κακή αισθητική» του Μπαρόκ, με πρόθεση να εκκινήσει μια πολιτισμική ανανέωση με τη σφραγίδα ενός νεοκλασικού ιδεώδους. Το πολιτισμικό κίνημα της «Αρκαδίας» μπορεί να κατηγορήθηκε ως ένα φαινόμενο επιφανειακό, τεχνικό και στυλιστικό, όπως και ότι ήταν εκτός του ιστορικού – πολιτικού περιβάλλοντος της εποχής, αλλά επέδρασε ως κίνημα στη μετέπειτα λογοτεχνική ιταλική ζωή (Τσόλκας 2004).

Ζωγραφική

Παράλληλα με τη λογοτεχνική τάση της βουκολικής ποίησης, ένα αξιόλογο ρεύμα ζωγραφικής ήκμασε κατά την ίδια περίοδο, σύμφωνα με το οποίο ζωγραφικοί πίνακες και σχέδια αναπαριστούσαν ποιμένες μέσα σε ένα βουκολικό και ειδυλλιακό τοπίο. Το 17^ο αιώνα, ο Γάλλος ζωγράφος Νικολά Πουσέν, στηριζόμενος στο καλλιτεχνικό αυτό ρεύμα ζωγράφησε έναν από τους σημαντικότερους πίνακές του, γνωστό ως «οι ποιμένες της Αρκαδίας», ή “Et in Arcadia Ego” (1647). Ο πίνακας αυτός αναπαριστά με χαρακτηριστική στοχαστική και μελαγχολική διάθεση τρεις Αρκάδες ποιμένες, ντυμένους με αρχαιοπρέπεια, που στέκονται συμμετρικά γύρω από ένα τάφο, με φόντο ένα όμορφο τοπίο. Ένας από αυτούς είναι γονατιστός στο έδαφος και διαβάζει τη λατινική επιγραφή που είναι χαραγμένη πάνω στον τάφο “Et in Arcadia Ego”, που μεταφράζεται «και εγώ στην Αρκαδία». Η επιγραφή μπορεί να πάρει δύο κύριες διαφορετικές ερμηνείες. Είτε «Ακόμα και στην Αρκαδία, εγώ, ο θάνατος, υπάρχω», είτε «και εγώ (ο άνθρωπος στον τάφο) στην Αρκαδία έζησα». Με βάση αυτή την ερμηνευτική αντίθεση ο πίνακας του Πουσέν αντανάκλα μία μελαγχολική ενατένιση του θανάτου, επισημαίνοντας το γεγονός ότι η επίγεια ευτυχία, που εκπροσωπείται με το βουκολικό τοπίο της Αρκαδίας, είναι πολύ πρόσκαιρη και μεταβατική (Ανώνυμος 2004α).

Λαϊκή τέχνη και παράδοση σε σχέση με το βουκολικό στοιχείο

Ελληνική παράδοση και λογοτεχνία

Δημοτικά τραγούδια

Τα δημοτικά τραγούδια αποτελούν ίσως τον πιο σημαντικό τρόπο έκφρασης της λαϊκής μας παράδοσης, δεδομένου ότι η δημιουργία τους δεν ανήκει σε ένα ποιητή αλλά είναι το αποτέλεσμα μίας συνεχούς επεξεργασίας από τους λαϊκούς δημιουργούς του ίδιου πολιτισμικού επιπέδου, μέχρι να οριστικοποιηθεί η μορφή του.

Όσον αφορά την ηλικία των τραγουδιών αλλά και του εντοπισμού των ριζών του νεότερου ελληνικού δημοτικού τραγουδιού, έγινε προσπάθεια να δειχθεί η καταγωγική σχέση του με την αρχαιότητα. Σύμφωνα με το Μεγακλή (1992), ο Γάλλος εκδότης Claude Fauriel υποστηρίζει ότι υπάρχει σύνδεση των δημοτικών τραγουδιών με την αρχαιότητα. Για παράδειγμα, μερικοί στίχοι από το «χελιδόνιασμα», που ο Fauriel εντόπισε στον Αθήναιο (Η, 60), είναι αναντίρρητα όμοιοι με στίχους όμοιου εθιμικού τραγουδιού, που υπάρχει ως τις μέρες μας.

Μύθοι και παραδόσεις

Στην ελληνική παράδοση απαντώνται πολλά στοιχεία που προέρχονται από τον αρκαδικό κόσμο. Για παράδειγμα, οι ποιμένες στον Παρνασσό πίστευαν πως ανάμεσά τους ζούσε ένας δαίμονας «που είχε στην εξουσία του τους λαγούς και τα αγριόγιδα, και τα διαφέντευε από κάθε κακό. Όσα ζώα ήταν δικά του, τους χάραζε το αυτί για να τα γνωρίζει, όπως έκαναν οι βοσκοί στα δικά τους» (Πολίτης 1994). Οι παραδόσεις αυτές μπορούν να παραλληλιστούν με τις αρχαίες για την ιερά αγέλη του Πάνα. Οι αρχαίες παραστάσεις των ποιμενικών δαιμόνων επηρέασαν και τη δημώδη μυθολογία. Τραγόμορφο φαντάστηκε ο λαός το διάβολο, τραγοπόδαρες τις νεράιδες, τους καλικάντζαρους και τις λάμιες (Πολίτης 1994).

Σύμφωνα με την Καπλάνογλου (1998), τη δεκαετία του 1880 κάνουν την εμφάνισή τους μύθοι από τη λαϊκή προφορική παράδοση, υπό την επήρεια προφανώς της γενικότερης αποκάλυψής της. Πρόκειται για πεζά κυρίως κείμενα που μεταδίδουν μάλλον μια γενική αλήθεια για τα ανθρώπινα και διατηρούν σε μεγάλο βαθμό τη λαϊκή τους θυμοσοφία και το

σατιρικό πνεύμα. Η αλεπού, ο λύκος, ο γάιδαρος και το λιοντάρι, οι δημοφιλείς από την παράδοση ήρωες, είναι οι συνήθεις πρωταγωνιστές των ιστοριών αυτών.

Η σύγχρονη βουκολική τέχνη

Όσον αφορά τη νεοελληνική εποχή, τα βουκολικά ειδυλλιακά ποιήματα έχουν ως κύριους εκφραστές τον Κώστα Κρυστάλλη και τον Κωστή Παλαμά, ενώ ο Άγγελος Σικελιανός με τα ποιήματα «ανεβαίνοντας στον Όλυμπο» και το «Ύμνος στην όρθια Αρτέμιδα» αποτελεί, σύμφωνα με το Δέλη (1964), τον πιο χαρακτηριστικό ποιητή της ορειβατικής και φυσιολατρικής ποίησης.

Ο κινηματογράφος είναι από τις τελευταίες και σίγουρα όχι λιγότερο σημαντικές, χαρακτηριστικές εκφράσεις της βουκολικής τέχνης στην εποχή μας. Το πιο δημοφιλές παράδειγμα είναι η ταινία «Γκόλφω», που με αυτή τοποθετείται ουσιαστικά η έναρξη του ελληνικού κινηματογράφου το 1915. Σύμφωνα με το Μεγακλή (1992), ο ελληνικός κινηματογράφος ξεκινάει με δανεισμό των θεμάτων του από το Ελληνικό θέατρο, που τα μεταφέρει στην οθόνη, συνήθως με τη μορφή θεατρικής αναπαράστασης σε φυσικούς χώρους. Τα βουκολικά τους θέματα στηρίζονται πάνω σε μύθους έντονα βιωμένους από τον ελληνικό λαό μέσα από φόρμες με δεδομένη την απήχυσή τους. Η Γκόλφω του Περεσιάδη είναι από τα πιο γνωστά έργα ποιμενικού περιεχομένου, που για μισό και πλέον αιώνα (μέχρι τα μέσα του 20ου αιώνα) αποτελούσε λαϊκό θέαμα με τα θεατρικά σχήματα που τα μετέφεραν σε όλα τα μέρη της χώρας.

Καθημερινή ζωή – υφαντά – ενδυμασία

Η ελληνική ενδυμασία είναι απόλυτα συνδεδεμένη, σχεδόν ταυτισμένη με την εξέλιξη του ελληνικού πολιτισμού και πολλές φορές φέρει τα χαρακτηριστικά κάθε ιστορικής περιόδου (Καφετζοπούλου 2002).

Μέσα στη συντηρητική και αυστηρή κοινωνία του χωριού και της μικρής πόλης η σιγουριά και η άνεση επιτυγχάνονται με την ομοιομορφία που προσφέρει μια φορεσιά. Η φορεσιά βασίζεται στην παράδοση και τη συντηρητικότητα και διαφέρει ριζικά από τη μόδα που βασίζεται στην αλλαγή. Παραδοσιακά, μεγάλο μέρος του πληθυσμού της ελληνικής κοινωνίας είναι άμεσα συνυφασμένο με την κτηνοτροφία. Σημαντική πηγή έκφρασης της καθημερινής ποιμενικής ζωής είναι η κατασκευή υφαντών, κεντημάτων και ρουχισμού, πολλά από τα οποία αντλούσαν τη θεματολογία των μοτίβων τους από τη ζωή στη φύση, τα ζώα και τα φυτά.

Όλα τα μοτίβα των κεντημάτων των Σαρακατσάνων είναι εμπνευσμένα από τα φυτά και τα ζώα και χαρακτηρίζονται από ποικίλες γεωμετρικές συνθέσεις. Συνηθισμένα κεντρικά μοτίβα είναι τα κεφάλια, οι ημισέληνοι και οι σταυροί. Οι σταυροί και τα ερπετά (προστατευτικά σύμβολα), ήλιοι και φεγγάρια (σύμβολα γονιμότητας), πήγασαν όλα από την πρωταρχική αντίληψη του ανθρώπου για το φυσικό περιβάλλον, που ρύθμιζε και έλεγχε τη ζωή του και την ίδια του την ύπαρξη (Σίρκου και Σκαρλάτου 2000).

Στα φημισμένα σκυριανά κεντήματα υπάρχει μεγάλη ποικιλία διακοσμητικών θεμάτων που αναπαριστούν ζώα, γνωστά ή φανταστικά και φυτά, όπου κυριαρχούν τα λουλούδια, τα κλαδιά, τα φύλλα και τα κυπαρίσσια σχηματοποιημένα με ένα τελείως δικό τους τρόπο. Στη σκυριανή λαϊκή τέχνη τα λουλούδια, οι «λαλέδες», χρησιμοποιούνται για τη διακόσμηση των μανικιών των γυναικείων πουκαμίσων (Φαλτάιτς 2004).

Συμπεράσματα

Η Ελλάδα είναι παραδοσιακά χώρα κτηνοτροφική. Η μοναχικότητα των ελλήνων ποιμένων συνοψίζεται στην ιδεαλιστική της μορφή στο αρκαδικό ιδεώδες, το οποίο ωραιοποιεί τη σκληρότητα των κτηνοτροφικών εργασιών εστιάζοντας στην ομορφιά και την τελειότητα της φύσης. Η νατουραλιστική αυτή θεώρηση αποτέλεσε τα θεμέλια για το οικοδόμημα μιας μορφής τέχνης, της βουκολικής τέχνης, της οποίας η απήχηση αποτέλεσε πηγή έμπνευσης, είτε έμμεσα είτε άμεσα, για το σύνολο του καλλιτεχνικού τρόπου έκφρασης από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας.

Η ποιμενική τέχνη είναι παράγωγο της καθημερινής ανάγκης για επιβίωση, κοινωνική έκφραση και ποιότητα ζωής και συναντάται σε όλους τους τομείς της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Η λαϊκή τέχνη των ελλήνων ποιμένων είναι μοναδική στο είδος της και αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της καθημερινότητάς τους. Άρα πρέπει να καταγραφεί, να αξιολογηθεί και να διατηρηθεί.

Βιβλιογραφία

- Grimal, P. 1987. The Dictionary of Classical Mythology. Blackwell, Oxford, England, pp 603.
- Καπλάνογλου, Μ. 1998. Ελληνική Λαϊκή Παράδοση. Τα παραμύθια στα περιοδικά για παιδιά και νέους (1836 – 1922). Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα. Αθήνα.
- Μεγακλής, Μ. 1992. Λαϊκή Τέχνη. Ελληνική Λαογραφία. Γ' Τόμος. Εκδόσεις Οδυσσεάς ΕΠΕ. Αθήνα.
- Πολίτης, Γ.Ν. 1994. Παραδόσεις. Μελέται περί του βίου και της γλώσσης του ελληνικού λαού. Τόμος δεύτερος. Εκδόσεις γράμματα. Αθήνα.
- Σίρκου, Δ. και Α. Σκαρλάτου. 2000. Οι Σαρακατσάνοι της Ηπείρου, σελ. 65-70. Η Λιβαδοπονία στο κατώφλι του 21^{ου} αιώνα (Θ. Παπαχρήστου και Ο. Ντίνη-Παπαναστάση, εκδότες). Πρακτικά 2^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου. Ιωάννινα, 4-6 Οκτωβρίου 2000. Ελληνική Λιβαδοπονική Εταιρεία. Δημ. Νο. 9.
- Ιστοσελίδες**
- Ανώνυμος. 2004α. Κλασσική Αρκαδία, Αρκαδικό Ιδεώδες και το νόημα του Et in Arcadia Ego. <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arcadia/culture/clararcadia/etinarc.html>
- Ανώνυμος. 2004β. Ανύτη, η ποιήτρια της Τεγέας. Ένα τρυφερό διαχρονικό κάλεσμα. <http://arcadia.ceid.upatras.gr/arkadia/arcadia-hist/topics/aniti.htm>
- Δέλφης, Φ. 1964. Ορειβασία και λογοτεχνία. Δημοσιεύτηκε στη 'Φιλολογική πρωτοχρονιά'. <http://www.eoskavalas.com/logotexnia/sikelianos.htm>
- Ελληνικό Πάνθεον. 2004. ΕΡΜΗΣ, Οι έρωτες και οι απόγονοι του Ερμή. <http://pantheon.20m.com/hermes1.htm>
- Καφετζοπούλου, Κ. 2002. Φορεσιές σαν την ιστορία της Ελλάδας. <http://www.patris.gr/archive/2002/9/29/8th.html>
- Μάνος, Τ.Δ. 2004. Παγκοσμιοποίηση, Αμερικανοποίηση και Αρχαία Ελλάδα. <http://www.globalusers.com.main.chap19.php>
- Ο Ελληνιστικός κόσμος. 2004. <http://www.greekliterature.gr/people/greekliterature.html>
- Τσόλκας, Δ. Ι. 2004. «Τα Ολύμπια» δρώμενα και τα ιδανικά «Η Επίδραση του Ολυμπισμού στην Ανθρώπινη Πρόοδο». <http://www.idisieep.gr>.
- Φαλτάιτς, Μ. 2004. Σκυριανή Κεντητική. <http://www.inskyros.gr/kentitiki.htm>

Bucolic art

A. Skarlatou¹, D. Sirkou² and I. Ispikoudis³

¹Forest Agency of R.I.I., Region of Ionian Islands, Alykes Potamou, 491 00 Kerkyra

²Forest Agency of Prefecture of Kavala, Region of Eastern Macenonia and Thrace, Terma Argyrokastrou, 654 04 Kavala, ³Aristotle University of Thessaloniki, Laboratory of Rangeland Ecology (286), 541 24 Thessaloniki

Summary

Bucolic art is directly interwoven with pastoral life. It occurs in all aspects, such as the vesture and textiles of the shepherds, their music – the traditional art in general. The origin of bucolic art is considered to be ancient Arcadia, where the inhabitants used to live in a simple, peaceful way, secluded from the outer world. While watching their flocks, Arcades got accustomed of playing the flute, which is an instrument that, according to mythology, was invented from the native god Pan, son of Hermes and the nymph Driopi. “Arcadia” became the symbol of the place of imagination and paradise, and bucolic music started to inspire important poets of the ancient world. Their lyrics referred to shepherds that interchanged chants in an original natural landscape. In the 3rd century B.C., the Greek poet Theocritus initiated a new literary movement, the bucolic poetry that adverts to the shepherd’s erotic adventures. Three centuries later, Virgil, the most important Roman poet, wrote the “Bucolics”. Theocritus’ and Virgil’s bucolic art supported a new art stream with exceptional masterpieces such as the famous painting “Et in Arcadia Ego” by Nicolas Poussin.

Key words: Bucolic, Arcadia, tradition, folkloric art.